

Kondensatorer

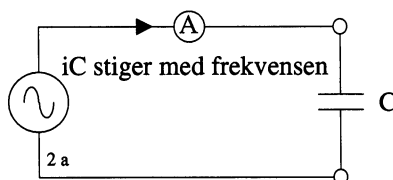
Indholdsfortegnelse

- 1.0 Kondensatoren som vekselstrømsmodstand, side 2
- 1.1 Eksempel 1, side 3
- 1.2 Facitliste til eksempel 1, side 4
- 1.3 Eksempel 2, side 5
- 1.4 Eksempel 3, side 5
- 1.5 Facitliste til eksempel 2 og 3, side 6

- 2.0 Strømme og spændinger i kondensatoren, side 7
- 2.1 Eksempler, side 8
- 2.2 Facitliste til eksempler, side 11

- 3.0 Opgaver, side 12

- 4.0 Facitliste til opgaverne, side 14

1.0 Kondensatoren som vekselstrømsmodstand.

I et elektriske kredsløb arbejder en kondensator næsten altid sammen med en modstand eller en spole.

For at forstå samspillet mellem kondensatoren og andre komponenter, er det nødvendigt at have et grundigt kendskab til kondensatoren.

Tilsluttes kondensatoren til en vekselstrømsgenerator viser det sig, at strømmen i kondensatoren stiger med frekvensen.

Det betyder at kondensatorens vekselstrømsmodstand er afhængig af frekvensen.

Vekselstrømsmodstanden kaldes for reaktansen og benævnes X_C .

Man kan vise, at reaktansen X_C er afhængig af kondensatoren og frekvensen.

$$X_C = \frac{1}{2\pi \times f \times C}$$

Ved at omskrive formlen kan C eller f findes.

Hvordan ser formlen for f ud?

Hvordan ser formlen for C ud?

$$f = \frac{1}{2\pi \times X_C \times C}$$

$$C = \frac{1}{2\pi \times f \times X_C}$$

1.1 Eksempel 1

Beregn reaktansen for en kondensator på 159nF.
Indsæt de beregnede værdier i koordinatsystemet.

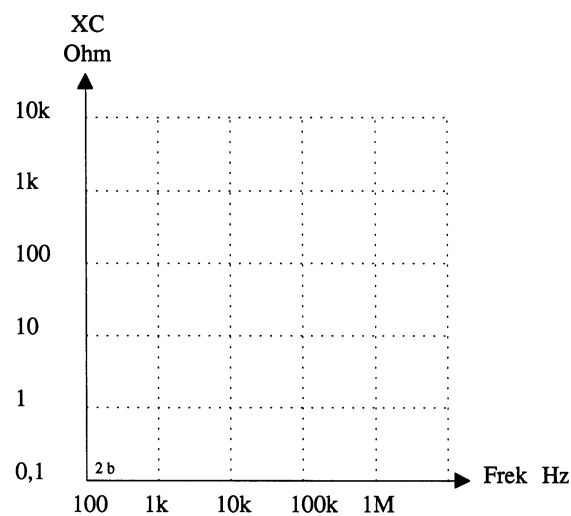
XC ved 100Hz er ca. _____

XC ved 1kHz er ca. _____

XC ved 10kHz er ca. _____

XC ved 100kHz er ca. _____

XC ved 1MHz er ca. _____

1.2 Facitliste til eksempel 1

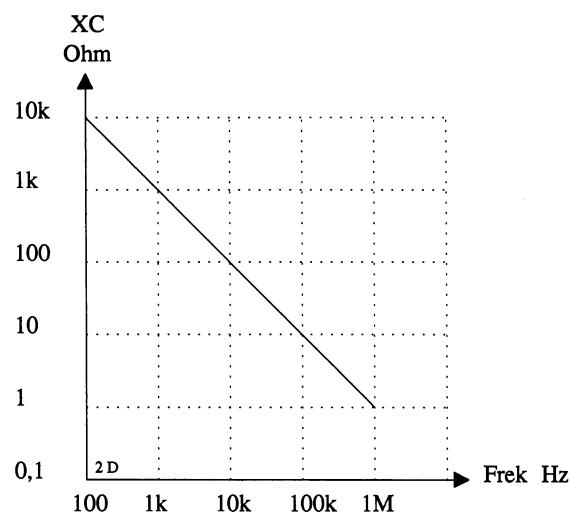
XC ved 100Hz er ca. $\frac{1}{2\pi \times 100 \text{ Hz} \times 159 \text{ nF}} = \underline{\underline{10 \text{ k}\Omega}}$

XC ved 1kHz er ca. $\frac{1}{2\pi \times 1 \text{ kHz} \times 159 \text{ nF}} = \underline{\underline{1 \text{ k}\Omega}}$

XC ved 10kHz er ca. $\frac{1}{2\pi \times 10 \text{ kHz} \times 159 \text{ nF}} = \underline{\underline{100 \Omega}}$

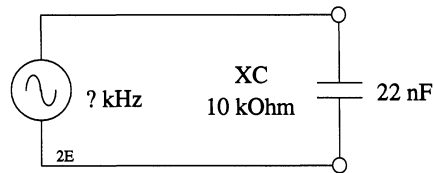
XC ved 100kHz er ca. $\frac{1}{2\pi \times 100 \text{ kHz} \times 159 \text{ nF}} = \underline{\underline{10 \Omega}}$

XC ved 1MHz er ca. $\frac{1}{2\pi \times 1 \text{ MHz} \times 159 \text{ nF}} = \underline{\underline{1 \Omega}}$

Af beregningerne fremgår det at kondensatorens reaktans er afhængig af frekvensen.

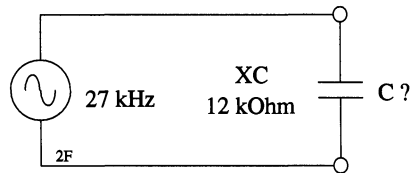
1.3 Eksempel 2

Hvilken frekvens er generatoren indstillet til?

f er ca. _____

1.4 Eksempel 3

Hvilken værdi har kondensatoren?

C er ca. _____

1.5 Facitliste til eksempel 2 og 3

Eksempel 2

$$f = \frac{1}{2\pi \times XC \times C}$$

$$f = \frac{1}{2\pi \times 10 \text{ kOhm} \times 22 \text{ nF}} = \underline{\underline{725 \text{ Hz}}}$$

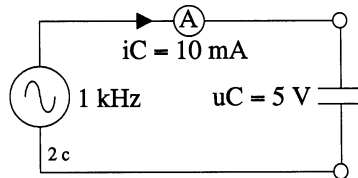
Eksempel 3

$$C = \frac{1}{2\pi \times f \times XC}$$

$$C = \frac{1}{2\pi \times 27 \text{ kHz} \times 12 \text{ kOhm}} = \underline{\underline{490 \text{ pF}}}$$

2.0 Strømme og spændinger i kondensatoren

I en kondensator er strømmen 90° før spændingen. Det får ingen indflydelse på beregningerne, så længe kondensatoren ikke er sat sammen med en anden komponent.

I det viste eksempel er strømmen målt til 10mA, spændingen er 5 V, og generatorfrekvensen er 1kHz.

Hvilken værdi har XC?

XC er ca. _____

Ved hjælp af Ohms lov kan XC beregnes.

$$X_C = \frac{u_C}{i_C} = \frac{5 \text{ V}}{10 \text{ mA}} = \underline{500 \Omega}$$

Hvilken værdi har C?

C er ca. _____

Når man kender XC og frekvensen, kan C beregnes.

$$C = \frac{1}{2\pi \times f \times X_C}$$

$$C = \frac{1}{2\pi \times 1 \text{ kHz} \times 500 \text{ Ohm}} = \underline{318 \text{ nF}}$$

Hvilken effekt bliver der afsat i kondensatoren?

Når effekten i kondensatoren skal beregnes, skal man huske på det faktum, at strøm og spænding ikke er i fase.

Man kan vise, at den effekt kondensatoren optager fra generatoren i den ene halvperiode bliver afleveret igen i den anden halvperiode.

Med andre ord er effekten, der afsættes i kondensatoren = 0 Watt.

Hvis man vil bruge en formel, skal den se ud på følgende måde.

$$P = u \times i \times \cos \Phi.$$

$\cos \Phi$ = faseforholdet mellem strømmen og spændingen

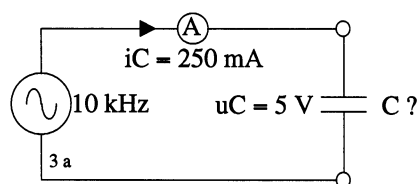
$$P = 5 \text{ V} \times 10 \text{ mA} \times \cos 90^\circ$$

$$P = 5 \text{ V} \times 10 \text{ mA} \times 0 = \underline{0 \text{ Watt}}$$

2.1 Eksempler

Facitlisten til eksempel 4 til 7 er på side 11.

Eksempel 4

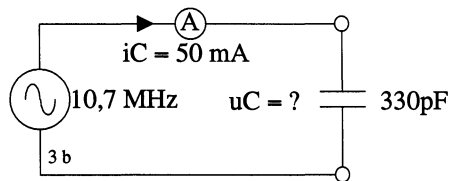
u_C er 5 V, i_C er 250 mA, og frekvensen er 10 kHz.

Beregn følgende.

X_C er ca. _____

C er ca. _____

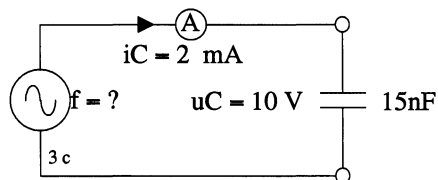
Eksempel 5

Frekvensen er 10,7 MHz, C er 330 pF, og i_C er 50 mA.

Beregn følgende.

X_C er ca. _____

u_C er ca. _____

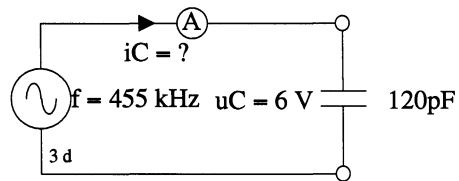
Eksempel 6

C er 15 nF, u_C er 10 V, og i_C er 2 mA.

Beregn følgende.

X_C er ca. _____

f er ca. _____

Eksempel 7

Frekvensen er 455 kHz, u_C er 6 V, og kondensatoren er 120 pF.

Beregn følgende.

X_C er ca. _____

i_C er ca. _____

2.2 Facitliste til eksempel 4 til 7

Eksempel 4

$$X_C = \frac{u_C}{i_C} = \frac{5 \text{ V}}{250 \text{ mA}} = \underline{20 \Omega}$$

$$C = \frac{1}{2\pi \times 10 \text{ kHz} \times 20 \text{ Ohm}} = \underline{796 \text{ nF}}$$

Eksempel 5

$$X_C = \frac{1}{2\pi \times 10,7 \text{ MHz} \times 330 \text{ pF}} = \underline{45 \Omega}$$

$$u_C = X_C \times i_C = 45 \Omega \times 50 \text{ mA} = \underline{2,25 \text{ V}}$$

Eksempel 6

$$X_C = \frac{u_C}{i_C} = \frac{10 \text{ V}}{2 \text{ mA}} = \underline{5 \text{ k}\Omega}$$

$$f = \frac{1}{2\pi \times 5 \text{ kOhm} \times 15 \text{ nF}} = \underline{2,1 \text{ kHz}}$$

Eksempel 7

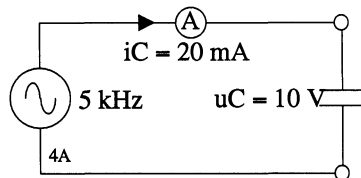
$$X_C = \frac{1}{2\pi \times 455 \text{ kHz} \times 120 \text{ pF}} = \underline{2,9 \text{ k}\Omega}$$

$$i_C = \frac{u_C}{X_C} = \frac{6 \text{ V}}{2,9 \text{ kOhm}} = \underline{2,1 \text{ mA}}$$

3.0 Opgaver

Beregn følgende for de viste opgaver.

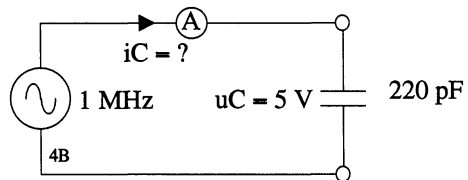
Opgave 1

X_C er ca. _____

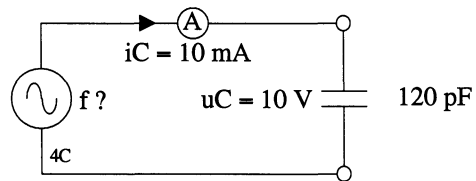
C er ca. _____

Opgave 2

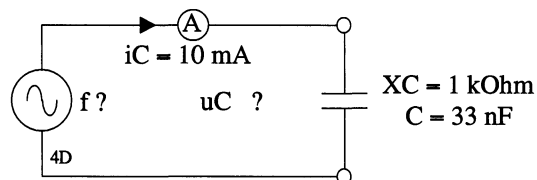
X_C er ca. _____

i_C er ca. _____

Opgave 3

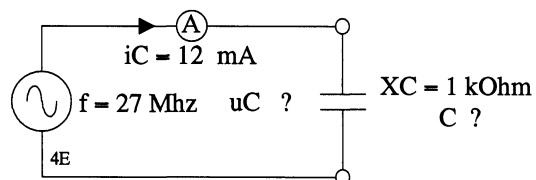
X_C er ca. _____

f er ca. _____

Opgave 4

f er ca. _____

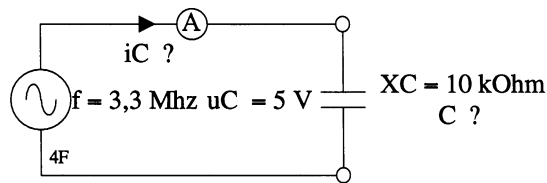
u_C er ca. _____

Opgave 5

C er ca. _____

u_C er ca. _____

Opgave 6

i_C er ca. _____

C er ca. _____

4.0 Facitliste til opgaverne

Opgave 1

X_C er ca. 500Ω

C er ca. 64 nF

Opgave 2

X_C er ca. 725Ω

i_C er ca. $6,9 \text{ mA}$

Opgave 3

X_C er ca. $1 \text{ k}\Omega$

f er ca. $1,3 \text{ MHz}$

Opgave 4

f er ca. $4,8 \text{ kHz}$

u_C er ca. 10 V

Opgave 5

C er ca. $5,9 \text{ pF}$

u_C er ca. 12 V

Opgave 6

i_C er ca. $500 \mu\text{A}$

C er ca. $4,8 \text{ pF}$